

Centre Corporatiu de l'Institut Català de la Salut

Descobreix la seu de l'ICS!

T'expliquem la història de l'edifici i
els usos que ha tingut al llarg del
temps!

Gran Via de les Corts
Catalanes, 587
08007, Barcelona

Web: www.ics.gencat.cat

Història

El Centre Corporatiu de l'Institut Català de la Salut es troba ubicat al número 587 de la Gran Via de les Corts Catalanes, fent xamfrà amb el carrer de Balmes.

A l'espai que ara ocupa abans de la Guerra Civil Espanyola hi havia edificis d'habitatges, com es pot veure en la fotografia següent:

Xamfrà Gran Via- Balmes previ a la Guerra Civil.

Al llarg de la Guerra Civil Espanyola, l'aviació feixista italiana va efectuar diversos bombardeigs sobre objectius civils de la ciutat de Barcelona. El dia 17 de març de 1938, un dels projectils va caure damunt d'un camió que circulava per la Gran Via a la confluència amb el carrer de Balmes. El camió anava carregat amb quatre tones de trilita, un potent explosiu que va multiplicar els efectes de la bomba destruint completament els habitatges propers.

Imatge posterior al bombardeig amb els edificis arrasats per l'explosió.

Acabada la Guerra Civil, al solar originat pel bombardeig, el règim franquista va promoure la construcció de la seu a Barcelona de l'Instituto Nacional de Previsión (INP).

El projecte es va adjudicar per concurs a l'arquitecte Lluís Bonet i Garí, autor de nombrosos edificis de l'època com, per exemple, l'edifici de l'antic Banco Vitalicio, ben a prop, al Passeig de Gràcia 11, fent xamfrà amb la Gran Via de les Corts Catalanes.

Lluís Bonet, parent del també arquitecte Josep Puig i Cadafalch, va treballar a l'estudi d'Antoni Gaudí entre els anys 1914 i 1915. Tot i l'evident distància estilística, es poden trobar versemblances amb una de les obres emblemàtiques de Gaudí: La Pedrera.

L'edifici es va acabar de construir l'any 1946 i va ser la seu de l'INP fins al 1978, que és quan es va crear, primer, Insalud (Instituto Nacional de Salud) i, a partir de 1983, l'Institut Català de la Salut, que hi va establir la seva seu central.

La visita

En la visita que us proposem descobrireu un edifici noble en la seva forma i en la seva construcció. Visitareu la torratxa i les terrasses, amb les seves vistes excepcionals, l'impressionant atri central i els espais més emblemàtics. Igualment, coneixereu curiositats, com ara l'evolució dels usos al llarg dels anys, el refugi antiaeri que es va construir al soterrani en previsió d'una possible invasió contra els franquistes, i els antics habitatges destinats al director de l'INP i als porters dels diferents accessos a l'edifici.

Dibuix de la façana completa de l'edifici.

Què hi trobareu?

- Curiositats sobre l'edifici
- Atri central
- La torratxa i les terrasses
- Espais emblemàtics
- Antics habitatges
- Refugi antiaeri

L'edifici

L'edifici ocupa un lloc singular a l'Eixample, a l'encreuament de dues vies principals: la Gran Via i el carrer de Balmes. Ambdues vies recorren tota la ciutat, cadascuna en el seu sentit: paral·lela al mar, la Gran Via i perpendicular, el carrer de Balmes. El disseny de l'edifici projectat per l'arquitecte Bonet Garí respon a diversos condicionants:

Esbós del projecte de l'edifici.

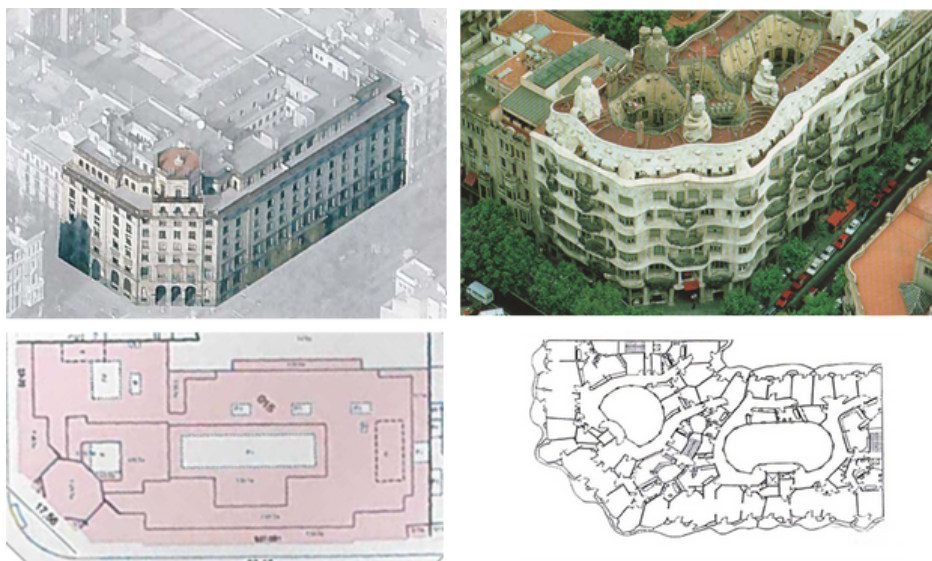
El respecte a les alineacions de l'Eixample, la qual cosa dona lloc a tres façanes, dues als carrers principals i la tercera, que forma el xamfrà propi del barri, emfatitzada per la culminació amb la torrassa central —que supera les sis plantes sobre rasant de la resta de l'edifici.

El seguiment d'un estil que, tot i adaptar-se a la moda historicista imposada per la dictadura franquista, l'arquitecte mateix reclama com l'aplicació de les regles "clàssiques". El llenguatge arquitectònic utilitzat ho és amb rigor, tant a l'exterior com a l'interior de l'edifici i des de la composició de les façanes i la distribució interior fins als materials (pedra de Montjuïc a les façanes, marbre als paviments i fustes nobles). Prop de cent finestres pràcticament iguals —subtilment diferenciades amb cornises, frontons i elements de l'arquitectura clàssica— juntament amb la imponent cornisa que remata l'edifici constitueixen la imatge de serenitat, solidesa i robustesa que, en aquells moments, volia demostrar la potència del poder.

La diversitat d'usos amb tres activitats diferenciades: la seu de l'INP, el dispensari i les oficines de lloguer a les quals cal afegir els espais complementaris de serveis i els habitatges per al personal i directius de la institució.

L'INP ocupa inicialment la planta baixa i les dues primeres plantes del cos edificat paral·lel a la Gran Via i el seu ús principal és el d'oficines per atendre el públic. S'organitza en tres franges de 12 metres d'ample i la franja central, un gran espai obert al voltant del qual circula el públic que és atès en imponents taulells de pedra i fustes de caoba, amb l'única excepció de la zona de la primera planta que dona a la Gran Via, destinada als despatxos del director i el delegat. Aquesta disposició crea espais lluminosos per al treball al costat de les façanes, al carrer i al pati interior d'illa, i permet al públic un espai obert i alhora acollidor al centre de l'edifici.

Curiosament, aquest és un esquema similar al que es fa servir a l'edifici de **La Pedrera** —on les estances s'agrupen al voltant de les façanes i la circulació s'estableix al voltant dels patis centrals, que augmenten significativament les seves dimensions respecte del model majoritari a l'Eixample (configurat amb passadissos interiors i peces de servei al voltant de celoberts).

Similituds de planta entre La Pedrera i el Centre Corporatiu de l'ICS.

El bloc situat a la façana del carrer Balmes es destina inicialment a dispensari sanitari —seguint criteris semblants als de la zona ocupada per l'INP— el qual posteriorment es convertirà, un cop abandonat el seu ús original, en despatxos i zones administratives.

És d'especial interès el bloc del xamfrà, que supera la dificultat geomètrica d'haver de solucionar la trobada a 45 graus entre les dues alineacions a carrer situant espais singulars en cadascuna de les plantes. A la planta baixa, aprofitant la visibilitat i les voreres amples, se situa l'entrada principal —que permet accedir al gran vestíbul i a l'atri general de l'edifici i, també, mitjançant una escala senyorial, a la planta primera. És on se situa la sala d'actes en forma d'hemicicle, que salva així la irregularitat. La mateixa escala ens condueix a la biblioteca de la planta primera, peça que fou de gran importància durant molt de temps.

Les tres plantes superiors de l'edifici es van destinar, en el projecte original, a oficines de lloguer per a empreses externes, aprofitant la seva bona localització a la ciutat. Progressivament al llarg del temps, i especialment a partir de l'any 1982 en què l'ús de l'edifici es va traspasar a la Generalitat, les oficines han estat substituïdes per espais administratius del sector públic de l'àmbit sanitari i de la Tresoreria de la Seguretat Social. La seva organització segueix el mateix ordre de les plantes inferiors, que converteix l'atri en un gran pati obert a l'exterior, cosa que dona una gran lluminositat a tots els espais de treball.

La planta àtic, enretirada 3 metres de l'alineació de les façanes principals, es va distribuir com a habitatges: el principal, amb terrasses sobre la Ciutat Vella, i d'altres per al personal de servei: xofers, porters, etc. Posteriorment, igual que amb les plantes inferiors, els habitatges han estat substituïts per espais administratius.

Així doncs, prop de 75 anys després de la construcció, l'edifici ens mostra que la resolució brillant del plantejament inicial manté inalterades les seves característiques principals havent superat, amb l'ordre i el rigor del projecte inicial, l'evolució que n'ha modificat els usos i l'ocupació sense perdre la unitat del conjunt ni la funcionalitat.

Annex 1. Lluís Bonet i Garí

Argentona 1893 – Barcelona 1993. Títol d'arquitecte: 1918. Es va formar al costat de Josep Puig i Cadafalch. Durant aquest període va conèixer l'Antoni Gaudí i va anar sovint a veure com treballava en l'obra de la Sagrada Família. Amb el temps, es va convertir en el seu deixeble i va imprimir el seu estil en la construcció de la capella de Sant Miquel del Cros a Argentona.

Després de la Guerra Civil Espanyola, Bonet va restaurar les maquetes en guix de la Sagrada Família, les quals van quedar malmeses a causa d'un incendi, i va continuar amb les obres del temple juntament amb els arquitectes Isidre Puig i Boada, Francesc de P. Cardoner i Blanch i Francesc Quintana Vidal. Posteriorment, entre 1971 i 1980, va exercir com a arquitecte director de l'obra.

Bonet va ser un dels representants del monumentalisme. Entre les seves obres destaquen l'Institut Nacional de Previsión i el Banco Vitalicio (1949), al Passeig de Gràcia amb Gran Via, a Barcelona, o l'edifici de l'Ajuntament de València.

Esbós del projecte de l'edifici del Banco Vitalicio.

Annex 2. Article al diari Ara, el març de 2018

El bombardeig de Barcelona per part de l'aviació feixista italiana va ser un cop molt dur per a la nostra ciutat –recordava aquest dilluns Gerardo Pisarello, primer tinent d'alcalde–.

Tal com recordava el comandant N.P. Roberts, observador britànic que era a Barcelona llavors, va ser 'un acte de terrorisme massiu des de l'aire', ha remarcat Pisarello.

El 16 de març de 1938 va sonar la primera alarma a les 22.08 h i set minuts després van començar a caure bombes des d'avions Savoia-Marchetti SM81 i SM79 Sparviero. El bombardeig va durar 40 h i 55 minuts, i els gairebé 45.000 kg de projectils llançats van causar 551 víctimes mortals i 1.151 ferits, i van destruir 76 edificis totalment i 96 parcialment, i en va afectar 273 més.

Recordar el terrible bombardeig del 1938 a Barcelona

Diari ARA, CULTURA
05/03/2018

Jordi Nopca
Memòria històrica

Del 16 al 18 de març l'aviació italiana va bombardejar la ciutat: el fet serà recordat amb diversos actes.

"Tenim l'obligació de recordar aquests actes –afegia el comissionat de Programes de Memòria de l'Ajuntament, Ricard Vinyes–. És èticament bo i culturalment necessari recordar que tot això aquí també va passar, i la programació està pensada per fer el dol o apreciar tal com viuen el dol els altres, augmentar el coneixement sobre els fets i també deixar un petit rastre del que va passar a la ciutat".

L'arbre de la memòria

Coincidint amb l'inici dels bombardeigs es presentarà la primera de les commemoracions, un 'mapping' de llum i de so que es projectarà a la façana de l'Ajuntament els dies 16, 17 i 18 de març. El comissaria Daniela Aronica, directora del Centro di Studi sul Cinema Italiano, que porta tres dècades d'investigacions sobre els feixismes d'entreguerres. "L'arbre de la memòria neix de la necessitat de compartir de forma col·lectiva uns fets horribles i traumàtics –ha dit Aronica–. La intenció era no espectacularitzar la guerra, de tal manera que l'art ens guiaria pel camí de la memòria cap a un futur de pau". Xavi Bové s'ha encarregat de materialitzar el projecte: "Si les bombes van caure del cel cap a la terra, hem volgut crear un moviment invers, de la terra cap al cel, amb un arbre que creix enlaire i que és una alegoria de la pau. La peça de 'mapping' és molt conceptual i bàsica. Busca l'emoció a través de petites línies associades, cadascuna d'elles, a una veu. Totes juntes formen un cor que va creixent durant els deu minuts de duració".

"Una gran exposició al Born

El segon vector de les commemoracions del bombardeig serà 'Una infància sota les bombes', una exposició que es podrà veure a El Born CCM des del juliol i fins al mes de desembre. "Es tracta d'observar els efectes dels bombardejos en les criatures que van sobreviure i que, al cap dels anys, recorden com els va marcar l'experiència -ha avançat Vinyes-. També es podrà veure l'empremta que els bombardejos han deixat en l'obra d'alguns artistes i la interpretació de les marques dels atacs en l'espai urbà".

L'exposició està comissariada per l'historiador Jordi Guixé. Poc després arribarà també el llibre 'Barcelona, topografia de la destrucció', de Mireia Capdevila i Laia Arañó. El projecte de la Fundació Pi i Sunyer mostrarà el detall dels llocs on van impactar les bombes, les cases i equipaments destruïts, el nombre d'afectats i la destrucció de béns i estructures de la ciutat. Em MUHBA reeditarà també una guia urbana que ressegueix els anys de la Guerra Civil.

"Està prevista també la senyalització de diversos espais singulars que van rebre l'impacte de les bombes -ha dit Pisarello-. I posarem dues plaques commemoratives als llocs on van néixer dues figures que van tenir un paper decisiu en la defensa de la ciutat". Ricard Vinyes les ha presentat: "Ramon Parera va ser un dels impulsors i dissenyadors dels refugis antiaeris. Manuel Muñoz va ser regidor de la ciutat i és una figura que cal reivindicar: també va ser una de les persones clau en la construcció i organització dels refugis antiaeris".

La mateixa ciutat que impulsa aquests actes de record continua tenint un carrer que porta per nom Aviador Franco. És al barri de la Marina de Port. "En la ponència del canvi de nomenclàtor hi ha aquest carrer -assegura Vinyes-. Estem esperant els tràmits per fer efectiu el canvi".

**Esperem que
hagis gaudit
de la visita!**

Gran Via de les Corts
Catalanes, 587

08007, Barcelona

Web: www.ics.gencat.cat